

**NGHIÊN CỨU GIẢI PHÁP GIẢM SỬ DỤNG SẢN PHẨM NHỰA
NHẪM BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG Ở VIỆT NAM BẰNG PHƯƠNG PHÁP
THỬ NGHIỆM LỰA CHỌN RỜI RẠC**

Mã số: B2022-NTH-01

Cơ quan quản lý: Bộ Giáo dục và Đào tạo

Chủ nhiệm: TS. Phạm Hương Giang

Các thành viên tham gia:

PGS. TS. Từ Thúy Anh

TS. Trương Tuấn Anh

TS. Nguyễn Thị Thanh Huyền

TS. Trần Minh Nguyệt

TS. Mai Nguyên Ngọc

NCS. ThS. Lê Huyền Trang

NCS. ThS. Lê Thu Trang

NCS. ThS. Vương Thị Bích Ngà

ThS. Nguyễn Thu Giang

Thời gian bắt đầu/kết thúc (bao gồm cả thời gian gia hạn): 1/2022 – 12/2023

1. Mục tiêu, đối tượng, phạm vi, tóm tắt phương pháp nghiên cứu

1.1. Mục tiêu

Mục tiêu chung của đề tài là nghiên cứu các luận cứ khoa học, đánh giá thực trạng sử dụng các sản phẩm nhựa và hành vi giảm sử dụng sản phẩm nhựa bằng phương pháp thử nghiệm lựa chọn rời rạc để từ đó đề xuất các giải pháp vĩ mô và vi mô nhằm giảm việc sử dụng các sản phẩm nhựa của người tiêu dùng, hướng bảo vệ môi trường của Việt Nam.

Các mục tiêu cụ thể:

- Thứ nhất, làm rõ được cơ sở lý luận về sử dụng phương pháp thử nghiệm lựa chọn rời rạc để đưa ra giải pháp giảm sử dụng sản phẩm nhựa nhằm bảo vệ môi trường
- Thứ hai, đánh giá được thực trạng sử dụng các sản phẩm nhựa của người tiêu dùng ở Việt Nam hiện nay.
- Thứ ba, xác định được các nhân tố ảnh hưởng đến việc giảm sử dụng sản phẩm nhựa không thân thiện môi trường.
- Thứ tư, đề xuất được các giải pháp vĩ mô và vi mô nhằm giảm việc sử dụng sản phẩm nhựa của người tiêu dùng ở Việt Nam.

1.2. Đối tượng nghiên cứu

Các biện pháp giảm sử dụng sản phẩm nhựa không thân thiện môi trường và những đặc điểm sản phẩm thúc đẩy việc sử dụng sản phẩm TTMT thay thế nhựa nhằm bảo vệ môi trường ở Việt Nam.

1.3. Phạm vi nghiên cứu

- **Phạm vi nội dung:** Đề tài tập trung đánh giá thực trạng sử dụng các sản phẩm nhựa dùng một lần ở Việt Nam, những yếu tố tác động tới hành vi giảm sử dụng sản phẩm nhựa dùng một lần (tập trung vào nhóm nhựa dùng một lần trong tiêu dùng như túi

nhựa/túi nilon, cốc nhựa, hộp nhựa, ống hút nhựa). Với việc sử dụng phương pháp thử nghiệm lựa chọn rời rạc (DCE) để tìm hiểu các đặc điểm sản phẩm (thay thế nhựa dùng một lần) mà người tiêu dùng quan tâm, nghiên cứu này sẽ tập trung vào nhóm sản phẩm túi mua sắm TTMT thay thế cho túi nilon dùng một lần tại chợ và siêu thị.

- **Phạm vi thời gian:** Đề tài giới hạn phạm vi thời gian nghiên cứu cho thực trạng sử dụng sản phẩm nhựa dùng một lần ở Việt Nam trong khoảng 10 năm trở lại đây (2013 – 2023), số liệu sơ cấp nghiên cứu cho đặc điểm sản phẩm túi mua sắm TTMT thay thế cho túi nilon được nghiên cứu trong khoảng thời gian từ 2022 – 2023. Đề xuất kiến nghị và giải pháp giảm sử dụng sản phẩm nhựa dùng một lần cho giai đoạn từ 2023 – 2030 (tương ứng với chiến lược cắt giảm túi nilon dùng một lần, thay thế bằng túi nhựa phân hủy hoàn toàn của Việt Nam).

- **Phạm vi không gian:** đề tài tập trung nghiên cứu hành vi tiêu dùng sản phẩm nhựa của người tiêu dùng ở khu vực thành thị của Việt Nam bởi theo số liệu thống kê thì lượng rác thải nhựa từ tiêu dùng tại các thành phố lớn như Hà Nội hay Thành phố Hồ Chí Minh cao nhất trên cả nước. Ngoài ra, các hoạt động tiêu dùng sản phẩm nhựa dùng một lần chủ yếu xuất hiện ở các thành phố lớn, khu vực thành thị, như: mua sắm tại chợ và siêu thị, đặt đồ ăn nhanh, đồ ăn trực tuyến, các hàng quán sử dụng cốc nhựa, chai nhựa, ống hút nhựa, thìa nhựa dùng một lần mang đi, ...

1.4. Phương pháp nghiên cứu

1.4.1. Cách tiếp cận

Đề tài tiếp cận các giải pháp giảm sử dụng sản phẩm nhựa nhằm bảo vệ môi trường theo cả hướng tiếp cận trực tiếp và gián tiếp. Cụ thể, thông qua tổng quan tài liệu nghiên cứu về giảm sử dụng SUP, nghiên cứu định lượng về các yếu tố làm giảm sử dụng SUP, đề tài giải thích được lý do của việc sử dụng SUP của người tiêu dùng, từ đó đề xuất giải pháp giảm sử dụng SUP cho các bên liên quan. Mặt khác, với việc áp dụng thử nghiệm lựa chọn rời rạc (DCE), đề tài tìm hiểu được các đặc điểm sản phẩm của túi mua sắm TTMT mà người tiêu dùng quan tâm và sẵn sàng chi trả, từ đó đề xuất các nhóm giải pháp thúc đẩy tiêu dùng sản phẩm thay thế cho túi nilon dùng một lần (túi nhựa), gián tiếp giảm sử dụng túi nilon không thân thiện môi trường. Cách tiếp cận này được đề xuất là một trong những nhóm giải pháp giảm sử dụng sản phẩm nhựa nên được áp dụng tại các nước đang phát triển (Alpizar & cộng sự, 2020).

1.4.2. Phương pháp nghiên cứu

Trong quá trình thực hiện, đề tài sử dụng một số phương pháp nghiên cứu chủ yếu sau:

- **Phương pháp nghiên cứu tại bàn:** Phương pháp này được sử dụng nhằm rà soát các tài liệu, các nghiên cứu trong và ngoài nước có liên quan tới sử dụng các sản phẩm nhựa, chính sách quản lý nhằm giảm sử dụng sản phẩm nhựa.

- **Phương pháp phân tích, tổng hợp, so sánh:** Phương pháp này được sử dụng nhằm tổng hợp, mô tả và đánh giá thực trạng sử dụng các sản phẩm nhựa của người tiêu dùng Việt Nam

- **Phương pháp chuyên gia:** Phòng vấn chuyên gia được thực hiện với các nhà hoạch định chính sách, chuyên gia kinh tế học và các nhà khoa học để hiểu rõ những chính sách, biện pháp đã và đang được thực hiện nhằm giảm sử dụng sản phẩm nhựa để bảo vệ môi trường từ phía cơ quan quản lý, các nhà nghiên cứu.

- **Phương pháp thảo luận nhóm:** phương pháp này được thực hiện với nhóm người tiêu dùng để hiểu được lý do vì sao người tiêu dùng vẫn sử dụng sản phẩm nhựa không tốt cho môi trường, những vướng mắc/khó khăn khi chuyển sang những sản phẩm thay thế cho sản phẩm nhựa, những đặc điểm mà người tiêu dùng mong muốn sản phẩm thay thế có thể vượt trội hơn so với sản phẩm hiện nay. Dữ liệu từ phỏng vấn nhóm được dùng để thiết kế các bộ lựa chọn cho DCE.

- **Phương pháp điều tra xã hội học:** Nhóm nghiên cứu tiến hành điều tra bảng hỏi để thu thập dữ liệu về việc sử dụng các một số sản phẩm nhựa dùng một lần thông dụng (cốc nhựa, ống hút, túi nilon, hộp đựng thực phẩm), dữ liệu nhân khẩu học, và dữ liệu thử nghiệm lựa chọn rời rạc cho người tiêu dùng ở một số thành phố lớn, khu vực thành thị ở Việt Nam nhằm mục đích (1) đánh giá thực trạng việc sử dụng sản phẩm nhựa không tốt cho môi trường và (2) xác định nhân tố ảnh hưởng đến việc giảm sử dụng sản phẩm nhựa của người tiêu dùng tại một số thành phố lớn của Việt Nam (nơi có lượng tiêu thụ sản phẩm nhựa cao nhất cả nước).

- **Phương pháp thử nghiệm lựa chọn rời rạc:** DCE được sử dụng trong nghiên cứu này để tìm hiểu đặc điểm sản phẩm TTMT thay thế cho sản phẩm nhựa được người tiêu dùng quan tâm (nghiên cứu điển hình cho túi mua sắm TTMT ở Việt Nam). Ưu điểm của DCE so với các nghiên cứu khác là nó có thể kiểm tra và tính toán sự sẵn sàng sử dụng/chi trả cho nhóm sản phẩm có sẵn và có sẵn trên thị trường, trong khi với các nghiên cứu khác thì hành vi của người tiêu dùng chỉ có thể dựa vào việc lựa chọn giữa các sản phẩm có sẵn trên thị trường.

- **Phương pháp phân tích định lượng:** Các phương pháp phân tích định lượng khác nhau được sử dụng để phân tích dữ liệu thu được từ thử nghiệm lựa chọn rời rạc và điều tra xã hội học, gồm: mô hình PLS-SEM được dùng để tìm hiểu các nhân tố ảnh hưởng đến giảm sử dụng sản phẩm nhựa của người tiêu dùng; mô hình logit có điều kiện (Conditional Logit) và mô hình đa thức tổng quát (generalized multinomial logit) được dùng để phân tích dữ liệu của thử nghiệm lựa chọn rời rạc.

2. Tóm tắt các kết quả nghiên cứu chính

Sau 2 năm thực hiện đề tài, nhóm nghiên cứu đã đạt được tất cả các mục tiêu đề ra trong thuyết minh, cụ thể đã:

➤ Tổng hợp và phân tích cơ sở lý luận, cơ sở thực tiễn và tổng quan tình hình nghiên cứu về giảm sử dụng sản phẩm nhựa dùng một lần và thúc đẩy sử dụng sản phẩm TTMT thay thế nhựa dùng một lần nhằm bảo vệ môi trường

➤ Đánh giá được thực trạng sử dụng các sản phẩm nhựa dùng một lần của người tiêu dùng ở Việt Nam hiện nay.

- Xác định được các nhân tố ảnh hưởng đến việc giảm sử dụng sản phẩm nhựa dùng một lần/sản phẩm nhựa không thân thiện môi trường tại Việt Nam
- Xác định được các đặc điểm sản phẩm nhựa TTMT người tiêu dùng quan tâm bằng phương pháp thử nghiệm lựa chọn rời rạc (áp dụng cho trường hợp túi mua sắm TTMT thay thế cho túi nilon/túi nhựa tại Việt Nam)
- Đề xuất các giải pháp nhằm giảm sử dụng sản phẩm nhựa dùng một lần, thúc đẩy sử dụng sản phẩm nhựa TTMT tại Việt Nam cho các bên liên quan

3. Các sản phẩm khoa học (bài báo, sách...) của đề tài

- **01 Bài báo được chấp nhận đăng trên tạp chí quốc tế thuộc danh mục Scopus Q2¹:**

“Behaviour towards Eco-Friendly Shopping Bags: The Roles of Product Attributes, Personal Environmental Consciousness and Supply-Based Factors”, Minh-Thu T. Nguyen, Huong-Giang Pham, Tuan Anh Truong, International Journal of Procurement Management, ISBN print: 1753-8432

- 01 Bài báo trên tạp chí trong nước

+ Phạm Hương Giang (2023), “Giảm rác thải nhựa ở Việt Nam: Nghiên cứu đặc điểm sản phẩm thay thế túi nilon dùng một lần”, Tạp chí Kinh tế và Quản lý, số 63 (11-23)

- **Sách tham khảo: (01 sách):** “Giảm sử dụng sản phẩm nhựa dùng một lần tại Việt Nam: Thực trạng và Giải pháp”, Phạm Hương Giang và các cộng sự, 2023, Nhà xuất bản Dân Trí, ISBN: 978-604-40-0908-7

4. Sản phẩm ứng dụng

- 01 báo cáo Phân tích thực trạng sử dụng các sản phẩm nhựa của người tiêu dùng ở Việt Nam hiện nay

- 01 Báo cáo phân tích các nhân tố ảnh hưởng đến việc giảm sử dụng sản phẩm nhựa không thân thiện môi trường

- 01 Bản đề xuất đảm bảo được tính thực tiễn và khả thi, đề xuất được các giải pháp vĩ mô và vi mô nhằm giảm việc sử dụng sản phẩm nhựa của người tiêu dùng ở Việt Nam

5. Sản phẩm đào tạo

- Học viên cao học: Nguyễn Phương Linh

+ Tên luận văn: “Giải pháp giảm thiểu chất thải nhựa trong ngành dịch vụ ăn uống (F&B) ở Việt Nam.

+ Giáo viên hướng dẫn: TS. Mai Nguyên Ngọc (Quyết định số: 2406/QĐ-ĐHNT ngày 25 tháng 8 năm 2022)

¹ <https://www.scimagojr.com/journalsearch.php?q=21100242236&tip=sid&clean=0>